

VII. évfolyam. 1898.

12. szám.

Gyöngyös, december 28.

SZŐLŐBEN.

(Ezelőt: „Egy év a szőlőben.”)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik minden hó 28-án
Előfizetési díj. Egész évre 2 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
CSOMOR KÁLMÁN.

Előfizetési díj egy évre két forint, mely Csomor Kálmánhoz **Gyöngyösre** küldendő.

Az év végén.

Jelen számunkkal bevégeztük ez évi kötelezettségünket.

Egész éven azt tartottuk szem előtt, és az volt főtörekvésünk, hogy a szőlőszet terén eléforduló munkálatokat, valamint a felszínre került ujitásokat tárgyaljuk; — valamint a hozzánk intézett kérdésekre iparkodtunk mindig kimerítő választ adni.

Mindig mindenben az egyszerűséget kerestük. Ugy iparkodtunk irni, hogy azt a legegyszerűbb munkás is megértse.

Nem ollóztunk ki más lapokból irt cikket. Minden cikkünk eredeti volt.

Nem könnyítettünk magunkon azzal, hogy értéktelen irka-firkákkal töltsük ki lapunk hasábjait.

Aki fel tudja fogni, mily nehéz feladat minden számban ujat és ujat irni arról a kis szőlőtőkéről: *az méltányolni fogja működésünket.*

És ugy tapasztaltuk, hogy a közönség méltányolta is munkánkat azzal, hogy előfizetőink száma folytonosan szaporodott, mely körülményt kedvező kilátásnak vesszük, és sie-tünk is érette hálás köszönetünket kifejezni.

Eme támogatás bátorit bennünket arra, hogy munkánkat

a jövő évre is folytassuk, amiért is ezennel kijelentjük, hogy *lapunkat a jövő évben is fentartjuk.*

Mit ígérjük? Nagy hangú frázisokkal álljunk elő? Ígérjük fűt-fát, hogy az előfizetőket lépre csaljuk?

Nem, ezt nem tesszük! Maradunk a szolidság és szerénység terén.

Annyit azonban még is helyén látunk kijelenteni, hogy teljes erőnkkel arra törekszünk, hogy aki támogatásával megtisztel és pénzével a lap fenállásához hozzájárul: *az ki legyen elégitve; a pénzét ne dobja ki hiába.*

Ígérjük, hogy kutatni keresni fogjuk az utokat és módokat, melyek a nemzeti kincs megteremtéséhez habár csekélyen is, de hozzájárulnak.

Magunkkal a jövőben csak annyit foglalkozunk, mennyit a tisztesség megenged. És most kérjük olvasóinkat, lépjenek a jövő évre is az előfizetők sorába, és tudassák velünk ezt azzal, *hogy az előfizetéseiket egy évre*

két forintot

minél előbb beküldeni sziveskedjenek.

Melyek után maradtunk tisztelettel

A szerkesztőség.

A szőlőtelepítés különböző nemei.

A szőlőtelepítés különböző nemei manapság minden irányban teljesen ösmertek. Nemcsak a telepítés mikéntjével vagyunk már tisztában, de ösmerjük azok eredményeit is.

Jelen cikkemnek célja az, hogy az összes eddig ösmert telepítéseket felölelve, azok keresztülviteléről, a reá fordított kladásokról, azok sikereiről és esetleges sikertelenségéről, egy teljes képet alkotva azokat bemutassam, hogy így azoknak különösen, akik mindezekkel teljesen nem ösmeretesek, egy kimerítő ösmertetést nyujtsak, melyből még azok is vonhatnak le némi tapasztalatokat, akik már a telepítéssel foglalkoztak.

A telepítés két részre osztandó. Egyik az európai szőlővesszőkkel, másik az amerikai alanyokon eszközölt nemesítéssel való telepítés.

Az európai szőlővesszőket két rendbeli talajban lehet sikerrel ültetni.

Az egyik a homok, a másik a laza vagy homok vegyülékü, azaz nem erősen agyagos és így nem tulkötött talaj.

A homokban a telepítés egyszerű. A homokos laza, azaz a nem túl kötött agyagos talajban eszközölt telepítés már segítséggel, azaz szénkéneggel tartható fel.

Oly homokban, melyben agyag és más részek nincsenek, vagy ha vannak is csekély mennyiségben, ott a *filloxera* nem képes megélni; s így az szénkénegezés nélkül fentartható.

A homokvegyülékü laza, kevésbé agyagos s így nem tulkötött talajban azonban a *filloxera* megél; s így az ilyen talajban a szőlőtő csak úgy diszlik, ha a beleférközött filloxerát évenként eszközlendő szabatos és rendszeres szénkénegezéssel kipusztítjuk.

Először szóljunk

I. A homok talajról.

A homokban eszközölt telepítés a legolcsóbb, a benne termett bor is a legkönnyebb fajokat adja, melyet azonban öntudatos ültetéssel és ügyes kezeléssel jól lehet javítani.

Fődjolog az, hogy a homokra alkalmas fajokat ültessünk.

Tudvalevőleg a homokon, különösen a sík területen, a szőlő kevésbé ér be, s így kisebb szertartalmu borokat ad. Oda kell tehát törekedni, hogy oda lehetőleg koránérő fajokat ültessünk.

Az ültetésnél figyelemmel kell lenni arra, hogy a szőlőfürtök a nap által minél jobban érintessenek; s a levegő a tőkék között kellő áramlatot nyerjen.

Ért úgy érjük el, ha a tőkék és sorok kellő távolságban ültetnek.

Sík területen, a sor és tőke távolság legkevesebb 1 [] méter távolságra legyen.

Nagy gond fordítandó arra, hogy a szőlő kellő művelésben részesüljön, és hogy az legalább 4—5 évenként jól megrágyáztassék.

A cél elérésére egyik főkellék az is, hogy a tőkék karókkal legyenek ellátva, és a hajtások rendes csonkázásban és rendes kötésben részesüljenek.

Ily elbánás mellett a homoki szőlők borai felettebb jobbak, sőt jó kezelés és kellő gondozás mellett, alkalmas kereskedelmi cikké válnak; s mint ilyenek keresettek lévén: *szép jövedelmet biztosítanak*.

Még egyet kívánok megjegyezni, hogy a régi szokástól eltérőleg, a homokszőlőkben a gyümölcsfáknak nincsen helye.

A régi művelésü homoki szőlők már azért is nem adtak jó élvezhető bort, mivel azok felette sűrűn voltak ültetve; — gyümölcsfákkal tele voltak, s a sokféle szőlőfajok különböző időben érven: a be nem érett szőlőfürtök oly savanyu levet adtak, hogy valóban rabvallató nevüket joggal megérdemelték; s ha azok élvezeténél az ember zsebében a bicska kinyílott; éppen nem volt rajta mit csodálkozni.

Azok, kiknek homok földjei déinek fekvő dombon vagy dének fekvő hegyoldalban fekszenek: *valóban szerencsés emberek*; mivel ilyen

helyen a fönebb említett öntudatos eljárás mellett, igazi jó borok is teremnek.

Miután pedig kevés befektetéssel és kevés kiadással állithatják elő boraikat: szerencse gyermekei. — Azért az ilyen délnék fekvő dombon, vagy hegyoldalban lévő homok területek ára, bár manapság is magasak, de csakhamar felette értékessé lesznek, és hihetetlen magasságig emelkednek.

Egy magyar hold jól beállott, jól kezelt homoki szőlő egyre-másra terem 15 hektoliter bort, mely csak 14 frtjával számítva is hektoliterét *évenként 210 frt bruttó jövedelmet ad*. Melyből, ha leszámítjuk az évi kiadást; mindent bele véve még a permetezést is, cirka 40 frt. Így egy magyar hold szőlőterület 170 frt jövedelmet ad. Ennyit vehet be a gazda a talaj értékének és a telepítési költség összegének kamata fejében

Ha most már vesszük a talaj értékét 200 forintra, a befektetés 4 éven át szintén 200 forintba; így a 400 frt tőke 170 frt kamatot hoz.

Ebből látható, hogy a gazda munkája és befektetett tőkéje még akkor is dus kamatot hoz, ha a talaj értéke nagyobb, vagy ha valamivel kevesebb évi termés hozama van.

II. A laza talajban eszközölt telepítés.

Oly talajban, amelyik homokvegyülékű, bár ha a többi része agyag is, de nem túl kötött: *abban szintén lehet európai szőlővesszőt ültetni*. Csakhogy ezt mint mondám, évenként egyszer meg kell szénkénegezni.

A mely talaj túl kötött: *ott szénkénegezni nem lehet*; s így ott a filloxerát kiöltni nem lehetvén: *ott az európai szőlőt a filloxera által elpusztítatik*.

Nem lehet szénkénegezni azért, mivel az erősen kötött talaj megrepedezik, és a belelövellt szénkénege a helyett, hogy a földben szétmenve ott a filloxerát megölné: *a repedéseken kiállan*

A szénkénegezés úgy eszközöltetik, hogy a tőkék között meghatározott távolságban és irányba ahhoz alkalmas vasfűrő által lyuk furatik. A borszurt furás a kötött talajt, szapan minőségében simává teszi, s a falait mintegy bemázolja, melyen a szénkénege szét nem terjedhet.

Különösen figyelem fordítandó a köporos, meszes márgás talajokra. Bár mint ajánlgatják a mészálló amerikai alanyfajokat, ilyen talajba csak is *európai szőlővessző ültetendő és szénkénegezendő*.

Mert ilyen talajban az európai szőlőtő szabályosan *szénkénegezve, biztos sikert ad*; míg azaz alany fajok sokszor évek múlva tanítják meg a gazdát arra, amit jó tanács mellett már a kezdetben is tudhatott volna.

Ezen körülményre nagyon figyelmesnek kell lenni a gazdának annyira, hogy ha a szőlőtalaja tarka; tarka alatt azt értjük, hogy helyely-közzel meszes foltok vannak benne, *sohasem erőszakolja benne az amerikai alanyt*, — hanem azon részeket ültesse be európai vesszőkkel, s azokat későbbben szinte szénkénegezze.

Czifra dolognak látszik ezen ajánlat; *pedig czélszerű*. Mively ily elbánás mellett nem lesz oka később bánkodni, kiveszett vagy satnyuló szőlőtője miatt.

A laza meszes vagy kőporos talajban egész nyugodtan lehet európai szőlőt ültetni.

A szénkénegezést már a második évben kell eszközölni; és pedig legcélszerűbb tavaszon nyitás vagy ősszel fedés előtt. Azonban csak is száraz időben: mivel nedves talajban a szénkénegeknek nincsen hatása azért, mert a föld porusai vízzel vannak telítve. Míg szárazságban a porusok üresek és a szénkénegek benne szét illan.

Egy ilyen talaju magyar hold szőlő telepítési költsége kevéssel kerül többre, mint a homoktalajban eszközölt ültetés.

Az évi átlagos munka azonban jóval többre kerül. Egy évi munkáltatást lehet 50 frtba venni, melyhez hozzájárul még 25 frt szénkénegezési költség, s így az összes kiadás 75 frtra tehető.

Ez még nem minden. Mert a szénkéneggel fentartott szőlőt erősebben kell trágyázni, mely évenként átlag 15 frttal többre tehető. E szerint a szénkéneggel fentartott egy magyar hold szőlőterület évi kiadása legkevesebb 80 frtba kerül.

Amennyivel azonban többre kerül, azt a többlet termés és a bor minőségének értéke dusan kifizeti.

Ha most már tisztában vagyunk azzal, hogy a kevéssé kötött meszes vagy a kőporos talajban az európai szőlő szénkénegezés mellett jól diszlik, egyidejűleg láthatjuk azt is, hogy az teljesen és jól kifizeti magát. Azért tehát nem birjuk eléggé ajánlani, hogy akinek talaja meszes kőporos vagy márgás, és így nem alkalmas az európai alanyok befogadására, vagy homokos tartalmánál fogva csekélyen kötött: *minden teketória és okoskodás nélkül ültessen európai szőlővesszőt.*

Vegye figyelembe ezen eljárásnál azt is, hogy a tőkék és sorok megfelelő távolságra, legkevesebb 1 [] méter távolságra legyenek.

Ahol azonban a talaj kötött, hogy ott szénkénegezni nem lehet: ott azután a filloxerának ellentálló amerikai alanyfajoknak van helye.

III. Az amerikai alany fajok.

Egyetlen és legbiztosabb amerikai alanyfaj a *ripária*, ezek között pedig kiválólággal a *portális*.

Ahol a talajban mészt nincsen: ott tudatlanság más fajjal okoskodni.

A *ripária*-*portális* jóságát annyira igazolta, hogy ehhez több szó nem fér.

Vannak azután segéd alanyok, melyeket kényszerből kell némely sajátos talajnál alkalmazni.

Arról már szölkünk, hogy a *ripária*-*portális* a meszes talajban nem diszlik. Azonban nagy különbség van a meszes és meszes talajok között.

Keves meszet a *ripária*-*portális* kibír, sokat nem.

Én nem beszélek perczentekben; mert az igazán maskara dolog, hogy a talajban általában hány perczent van.

Hiszen tudjuk, hogy a mészt a talajban rétegesen van. Egyik helyen a réteg vastagabb, a mástik helyen vékonyabb. Ott több, emitt kevesebb mészt van; míg viszont a talaj nagy részében mészt nem látható: hát azután hogy lehet itt vegytanilag megállapítani, hogy a szőlő-talaju hány perczent meszet tartalmaz? . . .

Azt meglehet állapítani, hogy a vegyelemzés alá vett talajban hány perczent a mész, de hogy ezen vizsgálatból azt meglehessen állapítani, hogy a szőlőtalajban általában hány perczent a mész, és ebből folyólag, mily amerikai alany lesz oda alkalmas: *komédia*.

Minden talajban van több, kevesebb mész. Még a fekete talajban is. Több van a sárga és vörös talajban; s minnél világosabb a talaj, annál több a mész.

A gazdának a mészre vonatkozólag a következőket kell tudni.

Ha a talaj fekete vagy ha vörös, ott csak annyi mész van: amennyi éppen szükséges a szőlőnek. Ha talaj tarka fehéres vegyülékű, s a fehérség imitt-amott kis helyeken van: egész egyszerűen azt onnét el kell hordani; s az üresen maradt területet a szőlő valamelyik végéről alkalmas talajjal kell megtölteni. S kész az egész orvoslás.

Ahol a meszes rész nagy darabokban van: ott lehet enrópai veszsővel szénkénegezés alá ültetni.

Ha azonban valaki irtózik a kisebb-nagyobb meszes foltokat európai fajokkal beültetni, mivel a szénkénegezést kellemetlennek hiszi, és a foltok nagyoybak, mintsem kevés költséggel onnét eltávolíthatók: akkor de csakis akkor forduljon: mész álló amerikai alany fajokhoz.

Ilyenek: a berlianderi, a rupestris, a szolonis és a jaques.

Most már bocsájtkozzunk részletes birálatába a meszes talajoknak és a mészálló amerikai fajoknak.

Meszes talaj van sokféle.

Van foltonkint. Erről fönnebb szóllottunk Van kisebb vagy nagyobb általánosságban.

A mész vagy agyagban, vagy homok részekkel keverve, vagy magában jelentkezik.

Az agyag yiztartó képességgel bir, s így azon mész, mely agyag vegyületben van, nedves meszes talajnak neveztetik.

A mész a homokkal összekeveredve is találtatik, és ezzel összenölve képezik a márgát. A márga tehát mész és homokból áll, mely kisebb-nagyobb semcsés, vagy mogyoró és dió, sőt néha nagyobb darabokban van. Ez az ugynevezett száraz meszes talaj.

A mész rétegesen fordul elő a föld belsejében, ahol leginkább az agyag körül jelentkezik, és az agyagot kékessé teszi. A kék agyag legtöbb meszet tartalmaz.

Most már nézzük meg a mészálló alany fajokat.

A berlianderiről nem szóllunk; még ez kevés van, de főhibája, hogy sima vesszőről nem ered; tehát ennek sem jelene nincs, sem jövője nem igen lesz.

A solonis nagy fejlődésű és így sok nedvességet kíván; azért ő az agyagos mészben találja jól magát.

A rupestris kis növésű, tehát az kevesebb nedvesség mellett is diszlik. Mivel pedig a márgás talajban kevés a víz; amit felvesz is csakhamar át bocsájtja: *a rupestrisnak alkalmas hely.*

A jaques a nedves meszes valamint a száraz talajban is egyenlően megél, s ha nem kellene a filloxerától kissé féltetni: legalkalmasabb talajok egyike volna,

A rupestrisz-montikula mint mondánk a vizetátersztő száraz talajban is jól dicselek, azért őt a köves hegyoldalban, ahol nincs ugyan mész, de a talaj még is vizátersztő: ott sikerrel lehet alkalmazni.

A nemesítést a négy közül legjobban a rupestris fogadja el. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a többi nem alkalmas. De a rupestris forradása igen erős.

Az európai fajok közül leginkább sikerülnek azok, melyeknek sejtszövevei sűrűbbek; azért, mivel az amerikai vesszők sejtszövevei különösen a rupestrisé a legsűrűbb.

Ezek előre bocsájtása után térjünk át az amerikai alanyon telepített szőlőkre.

IV. A kész ojtványokkal való telepítés.

A kész ojtványokkal való telepítés kétféleképpen történik: *kézben eszközölt gyökeres fásojtványokkal, vagy zöldojtványokkal.*

Az első kérdés az: melyikkel lehet czélszerűbben előnyösebben telepíteni?

Ez a kérdés még nyilvánosan nem lett tárgyalva és eldöntve úgy, hogy abból a gazdaközönség egy bizonyos megállapodást merithessen.

Kezdetben a kézben eszközölt párosítással készült gyökeres fásojtvány ajánlatott a telepítéshez. A zöldojtás akkor még nem volt elterjedve.

A lapok azt hirdették, hogy ez egészen új dolog, melyet Baranyamegyében egy munkás talált fel.

Ezt a munkás meghívás folytán a szakférfiak előtt bemutatta eljárását.

Itt egy kis tévedés volt; mert a zöldojtás nem új keletű. Évtizedekkel közölték ezen eljárást a lapokban, csak hogy akkor erre nem volt szükség, s így kevesen vették figyelembe.

Manapság a zöldojtás egész országban ösmert, sőt már javítás is történt rajta.

Az első zöldojtók a nemes gallyat a bütyöknél vágják el, és itt vágván éket: így helyezték a hasitékba.

Később rájöttek, hogy különösen egy némely fajnak hosszú izülete lévén, belőle igen magas fejezetű alkalmatlan tőkék lettek.

A hosszú nyáron a héj a napnak erősen kilévén téve, legtöbb esetben megrepedt. A nap által süttött tőke nyaka éjjel hirtelen kihülvén: *azon repedés állott be: s így a tőke tönkre ment.*

Ezt kikerülendő az ojtványt mélyebben helyezték a földbe: akkor pedig a nemes rész gyökeret vert. Ennek eredménye a minden évben megújuló költséges gyökértisztítás lett.

A szőlősgazda régen tudja azt, hogy a hosszú nyaku szőlőtő sohasem fejlődik dűsan: *tehát ezen hibától szabadulni kell.*

Kezdődött a kísérletezés, s végre odáig jutottunk, hogy manapság két ujtás áll rendelkezésünkre.

Egyik a Czeiner-féle, mely abból áll, hogy a nemes részen nem a bütyökön, de az izületen vágatják az ék; és ez helyeztetik a hasitékba.

Ezzel azután el van érve a cél, hogy a tőke fejezetei többé magasak nem lesznek.

A másik a Lácay-féle, mely abból áll, hogy a nemes ízületben vágatják a hasíték illetőleg a nyereg, s az alanyon csak az ék.

Ezen eljárással is lehet rövid fejezetű tőkét elérni; de a feltaláló még azt is állítja, hogy ezen módszerrel egy rendkívüli előny is éretik el; az, hogy az alany nyaka a nemes résznél egyenlően vastagodik.

A harmadik eljárás az egyszerű párosítás, mely az ízületen épen úgy történik, mint a fásojtásnál, csak hogy itt nyelv nem vágatják, hanem a két egyforma vastagságu és hosszúságu metszlap egész simán köttetik össze.

Ennek feltalálója azt állítja, hogy a forradás így legtökéletesebb. Tehát négyféle zöldojtási eljárás áll a közönség rendelkezésére.

Hogy ezek közül melyik a leghelyesebb és célhoz vezető eljárás, az egy egész külön keretbe tartozik; ahol is a nevezett zöldojtások készítésével kell behatóan részletesen foglalkozni; mely maga egy nagy terjedelmes értekezés. Erről alkalomadtán írunk. Mivel pedig jelen cikkünk célja a telepítések körüli ténykedést illetőleg a telepítés különböző eljárásait tárgyalni; itt csak annyit jegyzek meg, hogy minden zöldojtás, ha a fejezet nem túl magas, jól van összeforrvá, és be van érve: *teljesen jól*.

Vezessük vissza tárgyalásunk fonalát oda, hogy hát melyikkel lehet célszerűbben és előnyösebben telepíteni: a gyökeres fásojtvánnyal-e avagy a zöldojtvánnyal?

A fásojtvány rendszeresen gyökeres, a zöldojtvány legtöbbször sima. Ez okból azok, akik a telepítés körül nem bírnak teljes jártassággal, a gyökeres fásojtványt felette elébe helyezik, a sima zöldojtványnak.

Pedig a gyakorlat nem ezt mutatja. -- Azt mutatja, hogy az egészséges sima zöldojtvánnyal telepített szőlőből rendszeres kezelés mellett: *álig marad el valami csekély perczent*.

A gyökeres fásojtvány határozottan sokkal többbe kerül, mint a sima zöldojtvány, hogy a differenciával tisztában legyünk vegyük mindjárt az árakat.

A gyökeres fásojtványnak ezre 130—140 frt; a sima zöldojtvány ezre 50—60 frt.

Eme rengeteg differenzia, mindjárt feltűnteti, hogy míg 4000 tőke, mely egy holdra körülbelől szükséges 720—760 frtba kerül, addig ugyanannyi zöldojtványt 240 frtért be lehet szerezni.

Tehát egy holdnál 500 frt differenzia. Ez ugyebár rettenetes összeg? . . . Különösen akkor, ha tudjuk, hogy zöld sima ojtvánnyal is éppen olyan helyesen és célszerűen lehet szőlőt telepíteni.

De még egy másik körülményt sem szabad figyelmen kívül hagyni. Azt, hogy a sima zöldojtványok furás után kevés költséggel ültethetők; ellenben a gyökeres ojtványnak gödröket kell ásni, mely szintén jelentékeny összegbe kerül.

Az tagadhatlan, hogy a gyökeres fásojtványnak az ültetése külö-

nösen az első félévben szebben néz ki; de a második évben a zöldojtvány sem marad el.

Az sem áll, hogy a gyökeres kész ojtvány előbb ad termést.

Én ezt a leghatározottabban állítom. Mivel nálam a sima zöldojtvány a harmadik évre holdanként 25—30 m. mázsa szőlőt adott. No hát ennél többet kívánni nem lehet! . . .

Én azt hiszem a jövő telepítés: *a zöldojtványé.*

A fásojtás előállítása költséges. Sokszor felette csekély sikerrel. Elvértve van csak kielégítő siker is. Ellenben a zöldojtvány előállítása felette olcsó és felette egyszerű.

Amott a gazda bizonytalanra dolgozik, emitt bizonyosra.

Amott nagy pénzzel kell kezdeni, itt csekély befektetéssel lehet szőlőt telepíteni.

Aki zöldojtással akar szőlőt telepíteni, megfordíttat egy hold földet, beleülteti a sima ripária vesszőt.

Ezen az egy hold telepen minden évben nagy mennyiségű zöldojtványt állíthat elő, melyből évenként legalább $2\frac{1}{2}$ hold szőlőt lehet betelepíteni.

Munkáskéz hiánya, ezen munkánál nem áll be, mivel egy ügyes ember pár nap alatt teljesen elsajátítja, és manapság már alig van szőlős vidék, ahol a zöldojtást a munkások nem értenék.

A gyökeres fásojtás azért szintén fog szerepelni. Lesznek akik, nem akarnak bizni a sima zöldojtványban; azután meg: *a felmaradt alany vesszővel a gazda nem tehet mást, minthogy azt párosítva beojtja;* és ősszel vagy értékesíti, vagy saját szőlőjében a fiatal ültetésekben keletkezett hiányok foltozására fordítja.

Egy magyar hold szőlőnek kész gyökeres ojtványokkal való betelepítése, ide értve a fordítást és négy évi összes munkát, trágyázást, legkevesek 900 vagy 1000 frtba kerül.

Ötödik évben az 1000 befektetés és a talaj 400 frt értékéhez még hozzá kell adni évenként legkevesebb 100 fortot munkáltatani költségekre. Ezen szőlő terem 25—35 hektoliter bort, melynek hektoját csak 16 frttal számítva ad: 400—560 frt értékű bort

Ha most már a befektetés 1000 frt, és a talaj értékének 400 frtnak is így összesen 1400 frtnak a legmagasabb jövedelmezhető kamatját 7%-tólit vesszük, mely 98 fttot tesz; s ha ehhez hozzá adjuk az évi 100 frt munkáltatási költséget; eme czirka 200 frttal szemben áll *a 400—560 frt bevétel.*

Ez egy oly jövedelem, mely lehetetlen, hogy ne buzdítson mindenkinek alkalma van arra, hogy szőlő telepítéssel foglalkozzék.

A zöldojtás mint kimutatták még kevesebbe kerül.

Ezzel azt akarjuk igazolni, hogy a telepítés ezen módozatban is felette jövedelmezőleg fizeti ki magát.

V. A helyben ojtás.

A helyben ojtás századok óta ismert eljárás a szőlőben.

A régiek akkor eszközöltek helyben ojtást, ha a szőlőben rossz

fajta szőlőtők voltak. Vagy akkor, ha egy bizonyos fajtól akarták megszabadulni.

Egész egyszerűen levágtak a tőke fejezetét; és a másik gallyat a nyakba helyezték el.

Ezt az elhelyezést kétféleképen eszközölték; furóval vagy vésővel.

Furóval úgy, hogy a vastag nyak közibe egy arra alkalmas vékony furóval lyukat furtak, s a beültetendő gallyat hegyesre vágják, és egy kis kalapáccsal beleverték.

A másik eljárás az volt, hogy a tőke elfürészelt nyakát a közepén szét hasították. A vésővel azután ezen hasítékba helyezték az ékalakra vágott ojtó gallyat.

Mindkét esetben a tőkét földdel betakarták.

Az így beojtott tőkéből alig maradt el valami. Megeredt majd nem mind; s azután éltek ezek vigan évtizeden vagy századon át addig, míg az egész szőlő balta alá nem került, ki nem vágta.

Soha sem jutott senkinek eszébe a felett kétkedni, hogy a *beojtott tőke nem lesz tartós*; — nem skrupulizált senki a felett, hogy a hézagok közé idegen anyagok jutottak; nem állították, hogy a megsértet bélesatornában a fenésedés beáll.

Kiforrta magát; s mint a többi tő, *termel dusan bőven*.

Sőt olyan esetet is tudok, hogy az előregedett vén szőlőket akként is fiatalították, hogy a tőkék nagyfejezetét levágták, és az egész szőlőt mint fonnebb mondám furóval vagy vésővel elbánva beojtották.

Még egy más körülményt is helyén látok fölemlíteni.

A múltban az öreg rendkívül eltökésedett tőkék megifjudását úgy is eszközölték, hogy meghaltázták.

A baltázással a tőkék a szószeros értelmében össze-vissza hasigatattak. S ime mi lett az eredmény? az, hogy a tőn megmaradt egy-két rügyből hajtások törtek elé. Ezek új fejezet képeztek, mely képzés mellett a számos és nagy vágások és hasítások teljesen beforrattak.

Ezen körülményt azon felvetések és állítások megdöntésére hozom fel, hogy némelyek a helyben eszközölt ékojtást elítélik.

Azt mondják, hogy az ékojtásnál a bélesatornák megsértetnek, hogy az alany két szára nem forrván a nemes részhez, tátongó seb marad, és amelyen át az idegen részek a sebhelybe jutnak, és fenésedést idéznek elő.

Ezt sokszor állítottam és most újból ismétlem, hogy *ez nem áll*. Aki e mellett kardoskodik, az nem vett még magának fáradságot arra, hogy az ékre helyben ojtott tőkékhez úgy 2—3 éves korában leguggoljon, és azok beforradását így a természetben tanulmányozza.

Ha ezt teszi, látni fogja, hogy a helyben eszközölt ékojtások teljesen be vannak forrva. Hogy az ojtás helyén egy kis vastapadás képződik. Az alany szárai pedig ezzel szemben előbbi állapotukban maradtak: elszáradtak, lehultak vagy lehulnak; a forradás pedig tőkéletes lesz.

De ha nem guggolnak is le, lathatják, hogy a 10—15 évvel ezelőtt helyben eszközölt ékojtások pompásan diszlenek; és a kész gyökeresen ültetett ojtatványoktól aránylag nem estek vissza. Sőt ha jól

figyeli meg, azt fogja tapasztalni, hogy a kész gyökeres ojtványokból az első 1—5 év alatt sok elveszett, míg a megeredt ékojtások teljes egészében állanak.

Nem félek kijelenteni, ha azt mondom, hogy a helyben eszközölt ékojtások erősebben és tömörebben állanak, mint az elültetett kész ojtványok.

A helyben ojtást kétféleképpen lehet eszközölni. Az egyik az *ékojtás*, másik a párosítással eszközölt nemesítés.

Ha azt tudjuk, hogy a helyben eszközölt ojtások tartósságukban mit sem engednek; tárgyaljuk azon kérdést: ezek közül melyik a helyesebb, a sikeresebb: az ékkel eszközölt vagy párosítással készített nemesítések-e?

A tudományos világ ez esetben is a párosítás mellett foglal állást; azt állítván, hogy a párosításnál nem létezik oly szabadon maradt sebrész, melyen át az idegen részek oda behatolhatnak; és így későbbi betegségnek vagy veszélynek elejét veszik.

Tehát szóljunk először a helyben eszközölt párosításról.

A párosítást helyben precíz eszközölni felette fáradságos, és még akkor is csak azon esetben lehet reá mint sikerre számítani: ha a *párosítás nyelvezéssel történik*.

Nyelvezés nélkül helyben precíz párosítani alig, de határozottan kimondom, hogy nem lehet.

Már maga az is nagy gondot ad, hogy a földben levő alanyvessző vastagságát úgy meglehessen állapítani, hogy ahhoz teljesen alkalmas vastagságú nemes vesszőt találjon.

Második nehézség az, hogy a metszlapok hosszúságát és egyenlő nagyságát is felette nehéz megállapítani. Nyelv nélkül pedig egyenletesen úgy összeállítani és összekötni, hogy a sebzett részek egymást takarják és így mi sem látszassék ki: *ujból felette nehéz*. Még a legnagyobb ügyesség és pedanteria mellett is kevés esetben sikerül.

Ha most már ezen állapottal szemben azon tudományosan hirdett nézetet fogadjuk el, hogy ahol nyílt seb van: *ott idegen részek hozzájárulásával a betegség kezdete föllép*; — akkor egész egyszerűen el kellene állani a helyben eszközölni párosítástól.

De hát a gyakorlott szőlész mást mond. Azt mondja, hogy a részlegesen nyitottan marad sebrész: a közeli héjazat által kiforratik; — s az oda nem tapadt fásrész elszárad; — végre a forradás a hiányokat kitölti, s így éppen semmi kíváni való nem maradt hátra.

Parasztosabban mondva, ha a párosítás alkalmával az egyik metszlap hosszabb mint a másik, s így az egyiket takaratlan seb marad: *az se baj, csakhamar kiforrja magát*.

Ha pedig az egyik metszlap hosszabb mint a másik, és így az egyik metszlap vége többé nem a sebre, de a vessző héjához jut, az se baj; a meddig a seb van odáig lesz a forradás; — ahol már a vessző héját találta a metszlap vége: ott nem lévén mihez forrni, a metszlap egész egyszerűen *elhal elszárad és lecsik*; — s az összeforradt részek pedig kiegészítik magukat.

Azt mondtuk fennebb, hogy helyben párosítani csak nyelvezéssel lehet.

Igen is, mivel a metszlapok ha nyelvvel készítették: egymásba tolva megállanak, mely után a kötést tetszés szerint könnyen lehet eszközölni. Ellenben nyelv nélkül a kötés alkalmával a metszlapok ide-oda csuszálnak.

Tehát a helyben eszközölt párosítás csakis nyelvezéssel eszközölhető sikeresen.

Az ékojtásról fennebb szoltunk. A kivittelt úgy az egyiknél mint a másiknál szintén alkalomadtán mondjuk el részletesen. Itt csak annyit mondunk el, hogy helyben ojtani akár ekkel akár párosítva lehet; és hogy az így beállított szőlő mennyibe kerül, és hogy kifizeti-e magát?

A helyben ojtáshoz kell a talajt fordítani; be kell sima vesszőkkel ültetni; s részben a második, részben a harmadik évben be lehet helyben nemesíteni.

Egy holdnak megfordítása betelepítése a sima szőlövesszőkkel együtt kerül 190—200 frtba. Ez attól függ, minő a talaj. Könnyebben-e vagy nehezebben lehet fordítani. A benemesítés hozzá galylyal együtt kerül czirka 80 frtba. Karó és négy évi munka és pótlás kerül 240 frtba.

Ezek szerint egy magyar hold szőlőterületnek helyben eszközölnő nemesítéssel való beállítása kerül összesen 520 frtba.

A termést éppen úgy lehet számítani, mint a kész ojtványokkal, valamint a bor árakat is. Itt csakis azon körülmény a figyelembe veendő, hogy míg egy kész ojtványokkal telepített szőlő 1000 frtba kerül, addig egy helyben eszközölt nemesítésű magyar hold szőlő ugyanannyi éves korában 520 frtba kerül.

IV. A döntés általi telepítés

Még egy harmadik módozata is van az ojtványszőlők telepítésének és pedig az: *a döntés általi telepítés.*

A döntés általi telepítés alatt azt értjük, hogy az ojtványok, melyek a tőn magasan eszközöltetnek: *eldöntelnek.*

A döntés már a régi időben is ösmert volt. Alkalmazák ezt akkor: midőn a szőlők elöregedtek. — Ledöntötték és ezzel a szőlőt megifjították és nagyobb termésre hozták.

A döntés általi telepítés zöld és fásajtványokkal eszközöltetik.

Aki így akar eljárni, az először is a területet megfordítatja; alkalmas alanyvesszőkkel beülteti. S ha az ültetés hajtásai elég erősekké fejlődtek: akkor azokat *akár zölden, akár fásan benemesíti.*

A zöldajtásról már megemléztünk; itt csak is a fásajtásról kívánok egyet-mást elmondani és pedig csakis annyit, mennyi ezen cikk keretébe tartozik. A részleges eljárást szintén alkalomilag külön cikkben fogjuk tárgyalni.

A fásajtás úgy eszközöltetik, hogy a megérett szálvesszők a tőkén hagyatnak, és tavaszon lehetőleg elég magasan legkevesebb 1 m. magasan angolnyelven párosítással benemesítetnek.

Az így benemesített vesszők a föld alá huzatnak, úgy hogy a nemes rész is takarva legyen. — Nyár közepén meggyökereztetnek, s azután ősszel vagy tavasszal eldöntetnek.

Ezen eljárás sokkal többbe kerül, mint a helyben eszközölt nemesítés, amennyiben minden egyes tőnek gödör ásandó, melybe azután akár a zöldojtás, akár a fásajtás bedöntendő.

A döntés költségének emelkedése vagy alászállása által függ: *milyen költ a talaj.*

Vannak oly talajok, melyben egy munkás egy nap alatt nem képes 30 drb ojtványnál többet eldönteni. Itt csak 60 kr napszám, mellett egy tőke eldöntése 2 krba esik.

Ahol a talaj könnyű, ott ezen munka gyorsabban halad és kevesebbe kerül.

De még a legkönnyebb talajban is belekerül 1 krba. S így egy hold döntése jobb esetben 30—40. rosszabb esetben 60—70 frtba kerül.

Ez azonban ellensúlyozva van azzal, hogy a zöld vagy fásajtásnál marad meg annyi ojtvány, hogy *annak értékével a döntés teljesen fedezhető.*

Mivel pedig a munkások sok esetben a nemesítést felében szokták eszközölni, ha így vesszük: a megmaradt fele ojtvány a szőlő hiánytalan bedöntéséhez elégséges; sőt ha ügyes munkások végezték a nemesítést, még akkor is marad annyi felmaradt ojtvány, hogy annak értékével a döntés kiadásai fedezve vannak.

Ebből látható, hogy ezen művelet ügyes kezekben alig kerül valamivel többbe, mint a helyben ojtás.

Azon előnye van ezen telepítésnek, hogy így egyszerre kész teljesen beállott szőlőt nyerünk, mely már a döntést követő év után szép termést ad. Hézag elvértve találkozzuk.

Ezen két eljárásnál egy nagy megfigyelendő körülmény van. Az egyik az, hogy a zöldojtvány két eshetőségnek van kitéve. Egyik a jégeső, a másik az időjárás, mely ha nem prosperál a zöldojtvány alanya nem érik be, s így azon év kiadása és az egy év a telepítőre elveszett. Mert jégvert zöldojtvány sem ültetésre, sem döntésre nem használható.

Ezen nehézség nagyon figyelembe veendő.

A fásan eszközölt magas ojtások ezen eshetőségeknek nincsenek kitéve, és hogy addig ezen módozatát a nemesítésnek nagyobb mérvben nem alkalmazták, nem igazolja azt, hogy *ez nem alkalmas*. Sőt én erősen hiszem, hogy a nemesítés ezen módozata mindinkább nagyobb tért hódít. Még azt is hiszem, hogy ezen módozat a kézben eszközölt nemesítési eljárást is nagyban ki fogja szorítani.

Ki fogja szorítani azért, mivel ezen eljárás mellett az eredmény felettébb nagyobb, és a forradás is erősebb.

A döntés általi telepítés mindezek mellett habár egyideig még gyakorlatban lesz: *meg fog szünni*. Meg fog szünni az, hogy ezen módozattal egész szőlőket telepítsenek.

Ez pedig azért fog megszünni, mert reá fognak jönni, hogy a dör-

tés által heállott szőlők sohasem állanak oly erősen, mint az egyenesen ültetettek.

A vasután avagy a gödörbe ültetett vesszők, rendszeres gyökérzetet hajtanak. Alul képződnek a talpgyökerek. Ezek képezik a szőlőtők állandóságát és tartósságát. Ezen gyökerek rendszeresen mélyen lehatolnak, mely körülmény különösen a szőlőbogyók rendszeres fejlődését idézi elő. Mivel a legnagyobb szárazságban is vesznek fel a föld mélyéből annyi nedvet, mennyi a bogyók fejlődéséhez szükséges.

A vas után vagy gödörbe ültetett szőlővessző oldal gyökérzete is rendszeres. A bütyöknél elétörött gyökerek mindenirányban egyenletesen terjednek el a talajban, s ezeken keletkezett hajszálgyökerek a talaj minden részét megkeresik; a tápnedvet egyenlően juttatják a tőhöz s a fejlődés erős; a tő pedig az oldalgyökerek által egyenletesen vannak a földbe erősítve.

Ezzel szemben a döntés gyökérzete rendszertelen szabálytalan.

A döntött szőlők a multban is kotyogósak voltak, most is azok lesznek. A tőke fejlődésének főkélléke pedig az, hogy a tőkék erősen álljanak. A gyenge állású tőke gyenge fejlődést ad; — a gyenge fejlődésű tőkén csekély termés szokott jenni.

A nemesítés ezen két módozata, és a döntés is állandó szőlőszeti műveletünk lesz, de csak arra fogjuk használni, hogy vele a hiányokat pótolhassuk

Erre nézve csakis ezen egyetlen módozat, a döntés áll rendelkezésünkre.

Összegezés.

Elmondottuk a szőlőtelepítés összes eddig gyakorlatban volt műveleteit. Feltüntettük a reájok fordítandó kiadásukat, és ezektől a következő megállapodás vonható le.

I. A homoki szőlő telepítése kifizeti magát; — emelkedett helyen levő délnak fekvő, immunis talajban pedig *valódi kincs*.

II. Hogy olyan terület, mely mésszel van keverve és homokvegyülékű és nem erősen kötött talaj: *szénkénegezésre alkalmas*; és hogy annak telepítése szintén *kifizeti magát*.

III. Hogy a kézben eszközlött gyökeres párosítások mellett a sima zöldojtványok teljesen megállják helyüket; és hogy *azokkal egész bátran lehet telepíteni*.

IV. A helyben eszközlött nemesítésektől *tartósságra nézve nincs mit aggódni*, — e végre hogy

V. hogy döntés által is lehet szőlőt telepíteni, de ennek *állandó tartósságához némi szó fér*. Azonban ezen eljárás a hiányok foltozásánál megfizethetlen kincs.

Mindezek után lelkiismerettel mondhatjuk, hogy *a szőlők telepítése öntudatos kezelés mellett minden körülmények között kifizeti magát*.

Különfélék.

Olvasóinkhoz. Ezen a helyen is kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy kis lapunkat párfogásukba venni és arra előfizetni sziveskedjenek,

Mindazoknak, akik öt előfizető előfizetési díjat egyszerre beküldik, annak a jövő tavaszon: száz darab legnemesebb európai csemege vesszőt küldünk ajándékba.

Ezek között lesz a legnevezetesebb faj: Ezredéves magyarország. A csuda szőlő; ez az eddig létező szőlők között a legnagyobb fürtű szőlőt adja. Egynémelyik fürt az egy és fél kiló súlyt is meghaladja. Sohasem rug, biztos termő. — Damaskusi muskolat, fehér és piros napoleon, genuai muskolat és több rendbeli kitünő tajok.

Előfizetőinkhez. Azok, akik ez évi számok valamelyikét nem kapták volna meg, azoknak felszólalásaira a hiányzó számokat megküldjük.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Három éves ripária szőlőtelepemet ez évben zölden bejuttottam. Szép sikerem volt, melyet azonban a jég megsemmisített. — Most azt hallom, hogy a telepet egymásután két évben benemesíteni nem szabad.

Sziveskedjék e tekintetben nézetét nyilvánítani. *Dr. F. S.*

Felelet. A zöldhajtást hogy lehet-e két egymást követő évben egymásután eszközölni, ez a telep erejétől és a gazda szándékától függ.

Tudvalevő dolog az, hogy a szőlőhajtások időelőtti elcsonkítása, a szőlőtő rendszeres fejlődését megzavarja. Ha most már a gazdának az a célja, hogy telepét állandóan zöldajtás készítésére rendezze be; akkor igenis úgy kell eljárni, hogy az egyik évben nemesítessék be zölden, a másik évben pedig hagyassék meg vessző termelésre.

A második évben, midőn a zöldajtás szünetel: fejlődik fokozatosan annyira, hogy a reá következő évben ismét sikeresen nemesíthető zöldre.

Ez a közepes fejlődésű ripáriára szól. Azonban az igazi ripária-portális, sőt ha dus talajban van, hozzá még elég távol vannak a tőkék egymástól: egyelőre az első és második évben is elbirja a zöldajtást.

Ha pedig valaki pláne a zöldajtást helyben akarja eldönteni, még azon esetben is ojtthat, ha előző évben már nemesítve volt zöldre; ha hajtások ezek eszközlésére elég erősek.

Kérdés. Gyökeres ojtványokat rendeltem. Most mikor megérkeztek, látom, hogy legtöbb részének csak oldalgyökere van: és talp gyökere nincs. Kérem, tanácsos-e az ilyent elültetni? *F. K.*

Felelet. A talpgyökér a gyökeres vessző főkelléke; annak hiányában az ojtvány gyengén vegetál. De megtörténik az is, hogy a legelső gyökéren aluli rész: gyökereik hiányában elhal. Ha tehát az alany elég hosszú, le kell vágni a gyökérnélküli részt; s az alsó gyökerekből képződnek a talpgyökerek. Ha azonban az alany rövid: az már egy kissé baj.

Eladásra bejelentetett

Sima vesszők.

Kadarka	40000 db.
Karbenet	20000 „
Vegyesek	100000 „
Piros chasseles	4000 „
Jaquez	20000 „
Ripária	10000 „
Piros fehér chasseles	10000 „

Eladó szőlő

Egy hold, részben mustefer, veres rózsa, muskatlunel, Seméillon ojtványokkal telepített termő szőlő Apatelken eladó.

Még eladunk

40000 fajtisztá I-ső osztályu ripária-portálist; 10 ezer gyökeres ripáriát és 20 ezer I-ső és II-ik osztályu othellót.

Különböző nemes sima és gyökeres csemege és bor vesszőket. 4000 db. nemes kadarka gyökeres fásajtványt — ezre 140 ft. — 2000 piros chasseles fásajtványt ezre 160 ft.

Csomor Kálmán.

Nyom. Kovács és Társa könyvnyomdájában Gyöngyösön.